

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

*“Det kan alltid bli komplext när vi behöver
tänka omsorg före integritet för barnets
bästa”*

En kvantitativ studie om barns integritet i förskolan

Namn: Mathilda Olsson, Angelica Persson och
Emelie Petersson

Program: Förskolläraryrket

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2020
Handledare: Panagiota Nasiopoulou
Examinator: Anette Hellman

Nyckelord: Barns integritet, pedagogens förhållningssätt, interaktion, beröring, dilemman, relationellt perspektiv

Abstract

Bakgrunden till studiens syfte utgår från våra erfarenheter från ett fåtal förskolor och deras arbete med barns integritet vilket vi upplevde otillräckligt. Detta trots läroplanen och barnkonventionens fastställande kring vikten av att arbeta med barns integritet i förskolan. Syftet med vår undersökning är därav att undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar med barns integritet i förskolan samt hur förskollärare och barnskötare arbetar med barns respekt kring varandras integritet. För att kunna besvara studiens syfte konstruerades två frågeställningar varpå den första innefattar hur barnskötare och förskollärare beskriver att de arbetar med att stärka barns integritet. Studiens andra frågeställning berör hur förskollärare och barnskötare beskriver att de arbetar med lärandet kring att barn ska respektera varandras integritet. Resultatet bygger på insamlad data från en webbaserad enkätundersökning som innefattade både öppna och slutna svarsalternativ. I enkätundersökningen har ett antal barnskötare och förskollärare som är verksamma inom Göteborgs kommun deltagit. De resultat som vi fann mest centrala i studien är att majoriteten av respondenterna upplever att de har fått information eller utbildning med barns integritet. Å andra sidan visar även vårt resultat på att majoriteten uppger att de bör utveckla sitt arbete med integritet. Dessutom ansåg vi att resultatet kring att de flesta respondenter uppger att det finns dilemman angående arbetet med integritet. Detta upplever vi som anmärkningsvärt i förhållande till vad vi tidigare nämnt om våra erfarenheter om arbetet med barns integritet i förskolan. Därefter framställs studiens främst centrala resultat i en diskussion varpå vi utgår från det relationella perspektivet och dess tillhörande centrala begrepp. Avslutningsvis framställs förslag på vidare forskning om barns integritet i förskolan i förhållande till de resultat som denna kvantitativa studie har framställt.

Förord

Vi vill tacka vår handledare Panagiota Nasiopoulou för den stöttning och vägledning vi har fått under perioden då vi skrivit detta arbete. Vi vill dessutom tacka de barnskötare och förskollärare som besvarat vår enkät och därmed gjort denna studie möjlig att genomföra. Slutligen vill vi tacka varandra för ett fint samarbete och för en livslång vänskap.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Tidigare forskning	6
3.1 Barns integritet i förskolan.....	6
3.2 Barns integritet i relation till beröring	7
3.3 Förebygga sexuella övergrepp mot barn	7
3.4 Förskollärarstudenters reflektioner kring beröring	8
4. Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	10
4.1 Relationellt perspektiv	10
4.2 Relationskompetens	10
4.3 Emotionell, social och kognitiv dimension.....	11
5. Definition och förslag på pedagogers arbete med barns integritet	12
6. Metod och genomförande	13
6.1 Metodval	13
6.2 Avgränsningar och urval.....	14
6.3 Datainsamling och genomförande	14
6.4 Reliabilitet och validitet	16
6.5 Etiska aspekter	16
6.6 Analysmetod	17
6.7 Bortfall	17
7. Resultatredovisning	18
7.1 Respondenternas bakgrundsinformation.....	18
7.2 Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med att stärka barns integritet?	19
7.3 Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med lärandet kring att barn ska respektera varandras integritet?	20
7.4 Resultat som behandlar frågeställning 1 och 2	21
8. Avslutande diskussion och förslag på vidare forskning	23
8.1 Diskussion.....	23
8.3 Förslag på vidare forskning	27
9. Referenslista	28
10. Bilagor	31

1. Inledning

Syftet med vår studie är att undersöka hur barnskötare och förskollärare arbetar med barns integritet samt hur de arbetar för att lära barnen hur de kan respektera varandras integritet. Barns integritet har varit ett centralt begrepp i läroplanen sedan infördes. I Läroplanen för förskolan (Skolverket, 1998) fastställs under rubriken som behandlar förskolans värdegrund och uppdrag att det är angeläget att förankra och lägga grunden för "*Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet [...] (s. 7)*". Föregående fastställande är densamma i den senare Läroplanen för förskolan som gavs ut 2016 (Skolverket, 2016). Någon revidering sker inte förrän i Läroplanen för förskolan som utgavs 2018 (Skolverket, 2018) där begreppet förstärks och benämns tydligt i förskolans uppdrag, mål och riktlinjer. Det skrivs fram och presenteras som förskolans ansvar att ge barnen förutsättningar att utveckla och känna trygghet i sin identitet samt utveckla en medvetenhet om sin integritet. Läroplanen fastslår dessutom att arbetslaget ska respektera barns integritet genom att hålla sig informerade om barns personliga omständigheter. Vidare beskrivs i förskolans värdegrund och uppdrag vikten av att respektera barnens rätt till personlig och kroppslig integritet. Slutligen benämns begreppet integritet i den nya läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) på samma vis som citatet ovan med undantag för att delar av stycket är reviderat och utvecklat.

I barnkonventionen som blev till lag den 1 januari 2020 skrivs det även där om integritet, dock utan att benämna begreppet (Unicef, 2009). I barnkonventionens 8:de artikel står det om barns rätt till sin identitet, i artikel 19 står det om att skydda barn mot fysisk eller psykiskt våld och sexuella övergrepp och i artikel 29 beskrivs det att det är skolans ansvar att stötta barnet till att förstå och utveckla sin kunskap kring de mänskliga rättigheterna. I relation till Läroplanen för förskolan, Skollagen och inte minst barnkonventionen som grund är det av största vikt att undersöka hur pedagoger arbetar med barns integritet. Vi anser att det bör påbörjas i tidig ålder för att lägga en grund för framtida arbeten och samtal med barnen om integritet, som är ett viktigt begrepp och där samtalet kan vara en avgörande del. Det går tillika att tolka det som att ett genomgående arbete gällande integritet i förskolan leder till samtal om barns rätt till sin egen kropp. Detta anser vi är ett viktigt arbete i dagens samhälle då det enligt statistik år 2018 var 3490 anmälda våldtäkter mot barn från 0-17 år (Brottsförebyggande rådet, 2019). Den ideella föreningen Treskabinoll (u.å) som aktivt arbetar utbildande och brottsförebyggande för att motverka sexuella övergrepp mot barn, hänvisar till Statens beredning för medicinsk och social utvärdering som i en undersökning från 2007 visar på att cirka tre barn i varje klass utsätts för sexuella övergrepp. Genom att arbeta med att stärka barns integritet redan i förskolan kan det bidra till att fler barn säger ifrån när något inte känns rätt och att pedagoger blir uppmärksamma på barns verbala och icke-verbala sätt att beskriva när de erfar/har erfarit en integritetskränkning.

Under flera år har skolor och förskolor efterfrågat ett material för vägledning kring kroppshintegritet (Rädda barnen, 2019). Organisationen Rädda barnen arbetade då fram vägledningsmaterialet *Stopp! Min kropp!* (Norlén, 2013) som är en handbok som riktar sig till både barn och vuxna. I oktober 2019 lanserades en ny version av materialet och som då finansierades av Skolverket. Materialet kan vara ett stöd i arbetet med barns integritet då det stötts av skolverket och är ett av få arbetsmaterial som finns att tillgå i arbetet med barns integritet.

Vid utformningen av vårt syfte i studien utgick vi från de problemområden som vi har uppmärksammat under våra praktikperioder i olika förskoleverksamheter. Det problemområde som vi främst diskuterade och som sedan väckte vårt forskningsintresse var att undersöka hur förskollärare och barnskötare beskriver att de arbetar med barns integritet i förskolan. Vi uppfattade att begreppet integritet sällan diskuterades eller belystes tillsammans med barnen. Vi upplever dessutom att barns integritet är ett ämne som inte behandlas alls under förskollärarytbildningen. Däremot behandlas många andra begrepp som är förknippade och relevanta i förhållande till begreppet integritet, exempelvis vikten av närvarande pedagoger, tillitsfulla relationer, konflikthantering med mera. Vår förhoppning är att vår studie uppmärksammar läsaren kring vikten av att arbeta aktivt med barns integritet, inte minst i dagens samhälle. Då förskolans verksamhet enligt läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) ska förmedla de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på, är det dessutom angeläget att pedagogerna är upplyst beträffande detta. Dessutom beskrivs det i Skollagen (SFS 2010:800 2§) att det är förskolans ansvar att erbjuda barnen en trygg omsorg samt stimulera deras lärande och utveckling.

2. Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar med barns integritet i förskolan samt hur förskollärare och barnskötare arbetar med barns respekt kring varandras integritet. I samband med att barnkonventionen blev lagstiftad samt att den nya läroplanen för förskolan lyfter fler punkter med avseende på integritet anser vi att följande frågeställningar är relevanta i förhållande till studiens syfte. Studiens frågeställningar presenteras här nedan.

- Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med att stärka barns integritet?
- Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med lärandet kring att barn ska respektera varandras integritet?

3. Tidigare forskning

I följande kapitel presenteras den tidigare forskning som vi med hjälp av nedanstående databaser har funnit relevanta i förhållande till vårt syfte. Den tidigare forskningen kommer presenteras under rubriker som är relaterade till den forskning som framställs. För att inhämta tidigare forskning har vi använt oss av Universitetsbibliotekets databaser som exempelvis Scopus, Supersök, Education Collection och Education research complete. Vi har dessutom inhämtat tidigare forskning från Google Scholar. Följande sökord har använts vid inhämtning av data: Integritet, barns integritet, förskola, integrity, early childhood education, beröring, barns perspektiv, sexuella övergrepp, touch.

3.1 Barns integritet i förskolan

I Johanssons (2005) studie om barns integritet, sammanställs observationer som hon har genomfört vid olika tillfällen. De situationer som har observerats har varit mellan yngre barn och förskollärare. I studien analyseras på vilket sätt förskollärare respekterar och skyddar barns integritet samt hur de kan lära barn att respektera varandras integritet. Johansson (2005) poängterar vikten av att förskollärare har förståelse för att oavsett barnets mognad, kompetens eller ålder, har barnet alltid rätt till sin integritet och besitter samma rättigheter som vuxna. Resultatet visar att förskollärarnas barnsyn har inverkan på hur de senare agerar i olika situationer. Ett exempel som skrivs fram innefattar en observation där förskolläraren lyfter bort ett barn som vill ha ett annat barns leksak. I studien presenteras dessutom exempel som innefattar en situation där en förskollärare inte har uppmärksammat vad som skett. Därefter agerar förskolläraren utifrån sina egna slutsatser och hanterar situationer därefter. Lösningen på situationen grundar sig då i förskollärarens egna slutsatser och inte utifrån barnens perspektiv. Vid tillfällen som dessa kan frågan om makt och barnsyn bli synlig. Studien blir relevant i förhållande till Johansson & Pramling Samuelssons (2003) artikel där det beskrivs att förskollärarens ansvar innebär att ge barnen möjlighet att utveckla sin integritet, trots att barnet är i en underordnad position. Detta innebär att förskolläraren har en överordnad maktposition gentemot barnet. Denna maktposition synliggörs i flera situationer i den ovannämnda studien och vidare bidrar till att barnet inte ges lika stor möjlighet att stärkas och utvecklas i sin integritet.

Vad som dessutom är relevant i förhållande till barns perspektiv är Johanssons (2003a) artikel som belyser betydelsen av barns perspektiv i ett pedagogiskt arbete samt hur pedagogen kan förstå barns perspektiv i olika situationer. Dessutom förs en analys om vad pedagogers synsätt på barn har för betydelse. Syftet med artikeln är att problematisera begreppet barns perspektiv samt hur det synliggörs i den pedagogiska verksamheten. Artikeln är en vidareutveckling från Johanssons (2003b) tidigare kunskapsöversikt som behandlar mötet mellan pedagoger och yngre barn i förskolan. Empirin är inhämtad genom enkät, intervju och observation. I resultatet menar Johansson (2003a) att pedagoger har begränsade möjligheter till att tolka barns uttryck och perspektiv i olika situationer och menar att det är av största vikt att pedagogen ser till hela situationen vid tolkning av barns intentioner och agerande. Barns perspektiv är relevant i relation till barns integritet eftersom det är betydelsefullt att pedagogerna tolkar barns uttryck men också utgår från barns perspektiv i olika situationer.

3.2 Barns integritet i relation till beröring

Bergnehr & Cekaite (2017) lyfter i deras artikel kring ämnet beröring sett ur ett pedagog- och barnperspektiv. Studien är genomförd i en svensk förskola med barn som är i åldrarna 1-5 år där den insamlade datan består av observationer och videoinspelningar. Bergnehr & Cekaite (2017) skriver vidare om fem olika former av beröring som pedagogerna använder sig av mot barnen; control touch, affectionate touch, affectionate-control touch, assisting touch och educative touch. I resultatet synliggörs att flickorna vidrörs mer än pojkarna. Det blir dessutom synligt att pedagogen vidrör flickorna mer genom affectionate touch, vilket innebär beröring som är tröstande medan pojkarna vidrördes mer av control touch, vilket innebär att pedagogen använder beröring för att hantera barnets beteende. Ytterligare en faktor som synliggörs är att de yngre barnen vidrörs mer då de enligt artikeln anses vara i behov av mer stöttning medan de äldre barnen inte är i behov av stöttning i samma utsträckning. Oberoende av sammanhang visar studien på att control touch är den form som pedagoger använder i störst utsträckning (Bergnehr & Cekaite 2017).

I detta sammanhang blir även Piper och Smiths (2003) studie relevant. Studien genomfördes i Storbritannien där pedagogers beröring av barn och unga i förskola och skola har undersökts. Beröring beskrivs vara ett område där många förskollärare och lärare har en rädsla för att de missförstås och med den anledningen ska riktas anklagelser mot dem. Vidare beskrivs att det råder delade uppfattningar beträffande beröring och att ett antal deltagande i studien menar att skolor och förskolor har utvecklats till en typ av "zon" där det inte finns någon beröring. Andra deltagande i studien menar liksom i Bergnehr & Cekaite (2017) artikel att beröring kan ses utifrån olika perspektiv där åldern spelar en central del. De menar att yngre barn är i behov av beröring som exempelvis vid påklädning och blöjbyte medan äldre barn inte har samma typ av behov. Sammanfattningsvis menar Piper och Smith (2003) att några pedagoger upplever att det är utmanande att ge beröring till barn för att det finns en rädsla att beröringen ska misstolkas. Det är därav angeläget att utgå från bestämmelser med avseende på beröring som är aktuella samt till relevant forskning (Piper & Smith, 2003)

Föregående artiklar är relevanta i förhållande till vår studie då de lyfter de dilemman och utmaningar som pedagogers arbete med barns integritet kan innebära. Dessutom synliggörs pedagogers förhållningssätt i förhållande till barns integritet.

3.3 Förebygga sexuella övergrepp mot barn

Ludbrook (1995) beskriver i sin artikel om barns rätt till integritet och om rätten till bestämmande över sin egen kropp som den viktigaste av alla mänskliga rättigheter. Artikeln granskar tre domstolsfall i Australien där barns rätt till integritet har analyserats. Ludbrook (1995) beskriver att barn är impulsiva och ständigt i utveckling och menar att barn utforskar och leker olika typer av lekar där de i vissa fall kan vara i behov av stöttning och stöd från en pedagog. Detta för att pedagogen ska kunna stötta barnen i att synliggöra deras integritetsgräns. Slutligen menar Ludbrook (1995) att det finns en risk att barns rätt till integritet äventyras i vissa sammanhang. Vidare beskrivs då vikten av att exempelvis vårdnadshavare och pedagoger inom förskola och skola fastställer och upprätthåller ett skydd för att barns integritet inte ska äventyras. Som tidigare nämnt menar Johansson och Pramling Samuelsson (2003) att barn har en underordnad position gentemot vuxna i relation till sin integritet och beskriver vikten av att arbeta för att främja barns möjligheter utifrån barns perspektiv. I relation till Ludbrooks artikel (1995) kan därför den vuxnes förhållningssätt

tolkas ha en betydande roll för barns rätt till sin integritet. Artikeln anses vara relevant i förhållande till forskningsområdet om barns integritet då den synliggör vikten av pedagogers närvaro och stöttning i barns lek. Pedagogen kan genom stöttning och närvaro ge varje barn verktyg och stöd för att bli medveten om sin integritetsgräns.

Med hänsyn till vad Ludbrooks artikel (1995) behandlar blir även Bergström, Eidevald och Westberg-Broströms (2016) forskningsöversikt relevant i förhållande till barns integritet och förebyggande av sexuella övergrepp mot barn. Bergström, Eidevald och Westberg-Broström (2016) sammanfattar godkända och publicerade studier mellan årtalen 2000-2015. Genom att förskollärare dagligen träffar barn och är i kontakt med barnets vårdnadshavare får förskolläraren en speciell roll i relation till arbete med barns integritet. Förskoleverksamheten och förskolepedagogen har ansvaret att säkerställa barnets säkerhet, förebygga våld samt rapportera ifall det befaras att ett barn far illa. I deras roll att förebygga och upptäcka är det viktigt att de har kunskaper i att se olika tecken som tyder på att ett barn far illa. Däremot kan det finnas svårigheter i att se skillnad på barns experimenterande kring sin sexualitet och vad som kan vara ett problematiskt sexuellt beteende. Om barnet uppvisar ett problematiskt sexuellt beteende kan detta vara ett tecken på att barnet har blivit sexuellt utnyttjad, även om det inte är ett bevis för det. För att förebygga sexuella övergrepp mot barn bör barnen få kunskaper i vad integritet innebär samt hur de kan skydda sig själva från att utsättas för integritetskränkningar. Om barnet besitter kunskap kring sin och andras integritet kan det möjliggöra för att barnets får syn på handlingar som kränker sin eller andras integritetsgräns samt en förståelse för att det inte är den utsattas fel. Det är dessutom betydelsefullt att barnet känner att hen kan säga till om hen har erfårit något som inte har känts bra. Det är av stor vikt att utbilda förskollärare och uppmärksamma dem på problemet angående sexuellt våld mot barn. Enligt studier känner många förskollärare att de är dåligt förberedda för att bemöta barn som har blivit eller blir utsatta för sexuellt våld (Bergström, Eidevald & Westberg-Broström, 2016). Denna artikel visar vikten av att förskollärare arbetar med att stärka barns integritet. På så vis möjliggör det för att barn som har blivit utsatta för integritetskränkningar och/eller sexuella övergrepp får verktyg till att verbalt eller kroppsligt uttrycka sina erfarenheter.

3.4 Förskollärarstudenters reflektioner kring beröring

Johansson, Hedlin och Åberg (2018) har genomfört en studie där syftet är att undersöka förskollärarstudenters reflektioner kring fysisk beröring i förskolan. Vidare beskrivs att beröring och fysisk kontakt är en central del mellan pedagog och barn i de dagliga aktiviteterna på förskolan. Dessutom poängterar de att det finns studier som visar på att beröring kan leda till att barnet upplever mindre stress och en känsla av trygghet.

Empirin har inhämtats genom semistrukturerade intervjuer samt med hjälp av frågeformulär. Sammanlagt har 204 förskollärare besvarat frågeformuläret och intervjuerna har genomförts med en minoritet av de sammanlagda deltagande. Majoriteten av förskollärarstudenterna som deltagit i studien menar att beröring inte diskuterats eller bearbetats under utbildningen. Endast en procent av de deltagande menar att fysisk beröring har bearbetats. Johansson, Hedlin och Åberg (2018) menar att både frågeformuläret och intervjuerna visar på att beröring är ett känsligt ämne och att de deltagande önskar att ämnet skulle behandlas mer under utbildningen. Beröring är ett ämne som kräver att pedagogen har respekt för barnets psykiska och fysiska integritet. Johansson, Hedlin och Åberg (2018) menar därför att det är mycket väsentligt att förskollärare blir förberedda under sin utbildningsperiod för att i sitt yrke kunna identifiera de eventuella utmaningar som arbetet med integritet kan innebära.

Ovannämnda studier är relevanta i förhållande till vår undersökning eftersom det visar på att majoriteten av förskollärarstudenterna upplever att de inte har tillgång till någon information eller utbildning kring arbetet med att stärka barns integritet under sin utbildning och att de upplever att detta borde förändras. Dessutom är studierna relevanta i förhållande till förskolepedagogers förhållningssätt gällande barns integritet. Som tidigare nämnt upplever vi att integritet är ett ämne som sällan diskuteras i förskolan och att dessa studier är relevanta då de visar på de olika faktorer som kan spela roll i pedagogers arbete i hänsyn till barns integritet.

4. Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

I följande avsnitt presenteras det relationella perspektivet som ligger till grund för vårt arbete. Dessutom beskrivs de centrala begreppen inom perspektivet så som relationskompetens och emotionell, social och kognitiv dimension.

4.1 Relationellt perspektiv

Studiens teoretiska utgångspunkt bygger på ett *relationellt perspektiv*, där begreppen relation, interaktion och mänskliga möten står i fokus (Aspelin, 2013). Begreppet relationell beskrivs i detta sammanhang som att pedagogen ser samband och fokuserar på aspekter såsom barns erfarenheter, barngruppens struktur eller pedagogens intention med undervisningen. Detta beskrivs vara betydelsefullt för att förstå, relatera och på så vis även utveckla relationen mellan pedagog och barn. Ytterligare presenteras det vara centralt inom det relationella perspektivet att skapandet av relationer sker kontinuerligt när människor är delaktiga och i samspel med varandra. Med bakgrund av detta är relationer en viktig del i arbetet i förskola och skola.

Aspelin (2013) beskriver vidare att relationell pedagogik kan ses utifrån två nivåer. Den första nivån innefattar att förskolan har en särskild struktur där pedagogerna planerar sin undervisning. Den andra nivån, som det relationella perspektivet främst kopplas samman till, innebär att det personliga mötet som sker i spontana situationer ligger till grund för lärande. Vidare beskrivs att om pedagogen har kunskapen att anpassa sin undervisning till varje specifik individ, bidrar det till att möjligheter för lärande och bra relationer skapas. Enligt Aspelin och Persson (2011) beskrivs pedagogiskt tillvägagångssätt utgå från pedagogens perspektiv. Det centrala framställs vara gemenskapen i barngruppen där kommunikationen har en viktig roll för barns lärande. Det beskrivs dessutom vara angeläget att pedagogen är närvarande för att bekräfta barnen och för att vara uppmärksam på det som sker i situationen. I samband med detta argumenterar dessutom Nordström-Lytz (2017) för närvarans betydelse som en del av den relationella pedagogiken. Närvaron beskrivs vara en utgångspunkt för att kunna förstå och uppfatta andra människor. Att pedagogen är närvarande beskrivs bidra till att kunna förstå andra människors känslor, förväntningar eller behov, vilket går att tolkas som nödvändigt inom förskolan. Fortsättningsvis beskriver Nordström-Lytz (2017) tillit som en grund för närvaro där pedagogens relation till barnet är beroende av tillit för att skapa möjligheter för exempelvis lärande. I en relation förväntas pedagog och barn att lyssna, bemöta och förhålla sig till varandra. En sådan typ av relation är svår att uppnå om parterna inte känner tillit till varandra. Om barnet exempelvis saknar tillit i relationen till pedagogen kan det leda till att barnet utvecklar en otrygghet och blir osäker. I arbetet med barns integritet kan det därmed tolkas betydelsefullt att utveckla en tillitsfull relation till barnet då det möjliggör för barnet att våga öppna upp sig och samtala om tankar och erfarenheter (Nordström-Lytz, 2017).

4.2 Relationskompetens

Juul och Jensen (2010) beskriver att relationerna mellan en professionell och en icke professionell individ är en utgångspunkt utifrån relationskompetens. Relationskompetens innebär pedagogens förmåga att se barnet som individ och utgå från dennes förutsättningar. Det är dessutom pedagogens ansvar att utan att frångå sitt ledarskap anpassa sitt eget handlande utifrån barnets förutsättningar. Juul och Jensen (2010) nämner dessutom ett flertal faktorer som är viktiga i den professionella relationskompetensen. En av dessa faktorer är att se barnen och att se deras beteende men även vad som ligger bakom beteendet utan att söka

förklaringar till det. När pedagogen ser det enskilda barnet ökar möjligheten till att barnet känner sig sedd och på så vis kan barnet utvecklas i sin självkänsla. En annan betydelsefull faktor innefattar pedagogens ledarskap i att planera och genomföra undervisning som strävar mot läroplansmålen utan att kränka barns integritet. Genom ett tydligt ledarskap ökar möjligheten till att barnen upplever miljön som trygg. Sammanfattningsvis är den huvudsakliga innebörden att pedagogen besitter kompetens att se och bemöta barnet samt att anpassa verksamheten så att alla barns bästa tas i beaktning.

4.3 Emotionell, social och kognitiv dimension

Persson (2019) lyfter fram tre centrala begrepp från en tidigare studie inom pedagogiska relationer för att förklara hur pedagogen kan stötta barnen i olika situationer. Först nämns den emotionella dimensionen där det väsentliga innefattar att pedagogen och/- eller barnet har en förståelse för hur den andra tänker och känner. Därefter skrivs den sociala dimensionen fram, där vikten av gemenskap och behjälplighet lyfts fram. Den kognitiva dimensionen är den sista dimension som lyfts fram, där är en förståelse för andras handlingar och avsikter är viktigt. Det är pedagogens ansvar att försöka ge barnet stöd ur samtliga dimensioner eftersom att det möjliggör att barnet känner tilltro till sin egen förmåga med andras hjälp. Både pedagoger och barn förstår varandra med hjälp av det verbala språket och deras kroppsspråk. Med hjälp av vårt kroppsspråk uttrycker vi vår vilja och våra avsikter, vilket ofta görs innan vi uttrycker oss med hjälp av vårt verbala språk. Till följd av att pedagogen själv arbetar aktivt med att förstå andra och göra sig själv förstådd, kan det medföra att de barn som möter dessa pedagoger i sin tur utvecklar en förmåga att göra sig själv förstådd och förstå andra människor (Persson, 2019).

5. Definition och förslag på pedagogers arbete med barns integritet

I följande avsnitt sammanfattar vi de definitioner av begreppet integritet som studien utgår från. På grund utav att vi upplever begreppet som svårdefinierat så presenterar vi begreppet med utgångspunkt i flera olika källor. Dessutom kommer Skolverkets förslag kring hur pedagoger kan arbeta med att stärka barns integritet i förskolan framställas.

Enligt Statens medicinsk-etiska råd (u.å) kan begreppet *integritet* delas upp i fysisk och psykisk integritet. Den fysiska integriteten handlar om den fysiska kroppen medan den psykiska integriteten handlar om personens värderingar och önskningar. Däremot menar Juul och Jensen (2010) att det ur ett relationellt perspektiv kan vara svårt att definiera begreppet integritet då varje människa har en egen tanke och upplevelse om integritet som kan vara svårt att förmedla till andra. Pedagogen bör därför vara observant angående att inte utgå från sin upplevelse kring begreppet utan möta varje barn i deras känsla om sin integritet. Genom att pedagoger arbetar på ett sådant sätt med barns integritet ökar möjligheterna för att barnet skapar en god självkänsla (Juul & Jensen, 2010). Johansson och Pramling Samuelsson (2003) beskriver att det kan finnas svårigheter för barn att skydda sin integritet då de vuxna har en överordnad position gentemot barnen. Med bakgrund av detta är det viktigt att pedagoger arbetar utifrån barns perspektiv samt ger barnen möjligheter att utvecklas utefter sina villkor och önskemål. Relationen mellan barn och pedagog samt kommunikation är som tidigare nämnt en väsentlig del inom det relationella perspektivet. Dessa två faktorer upplever vi ligger till grund i arbetet med barns integritet där de tillitsfulla relationerna mellan pedagog och barn är betydelsefulla.

Skolverket (2019) definierar integritet utifrån kroppslig och personlig integritet. Förslag ges även på hur pedagoger kan arbeta med att stärka barns integritet. Exempelvis beskrivs att pedagogens arbete med integritet bör ske aktivt och ständigt vara synligt i verksamheten. I arbetet är dessutom närvarande pedagoger viktigt för att kunna hjälpa och stötta barnen att sätta ord på det som sker vilket i sin tur kan tydliggöra för barnet vad sina egna samt andras signaler innebär. Genom detta kan även barnet erövra ett ordförråd och därmed ges möjlighet att kunna berätta om hen upplever en integritetskränkning. Det kan dessutom innebära att barnet vågar berätta för en pedagog om händelser där barnet upplever en integritetskränkning. Vad som vidare beskrivs vara betydelsefullt i dessa situationer är att barnet kan känna tillit i relationen till pedagogen. Ytterligare ett förslag är att göra barnen delaktiga i olika situationer, det kan medföra till utveckling i barnets integritet. Genom att pedagoger berättar vad hen gör och varför det görs kan barnen ges möjlighet att få vara delaktiga i arbetet och handlandet med sin integritet. Situationer som detta innefattar är exempelvis omsorgssituationer, tambursituationer och matsituationer.

6. Metod och genomförande

I följande avsnitt redogör vi för vårt val av att använda en kvantitativ metod. Dessutom kommer vårt urval, datainsamling, etiska aspekter och analysmetod beskrivas. Vi diskuterar även studiens reliabilitet och validitet.

6.1 Metodval

Vi har i vår studie valt att genomföra en enkätundersökning vilket beskrivs vara en kvantitativ ansats där mätbar data framställs (Arnqvist, 2014). En kvantitativ metod används vid enkätundersökningar, därav vårt val av metod. Vidare beskriver Arnqvist (2014) att en enkätundersökning gör det möjligt att få resultat från ett större antal individer. Då studiens syfte utgår från att undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar med barns integritet kan det därför tolkas vara av stor betydelse att få respons från ett större antal individer som är verksamma inom förskolan. Detta för att minska risken att enbart få svar från en yrkeskategori. Att få respons från ett större antal individer kan bidra till ett generaliserbart resultat och skulle därmed kunna påvisa något om andra kommuners arbete med barns integritet i förskolan (Ahrne & Svensson, 2015).

Genomförandet av en enkätundersökning menar Hjalmarsson (2014) kan bidra till kunskap om deltagarnas åsikter angående en specifik frågeställning utifrån de svarsalternativ som finns. En fördel med att genomföra en enkätundersökning är att respondenterna förblir anonyma, både i sina svar men också för oss. Vid undersökningar som bygger på intervju eller observation där respondenten ger sina svar direkt till oss. Ytterligare en fördel är att respondenten ges tid att reflektera och fundera på sitt svar, i förhållande till exempelvis en intervju där respondenten behöver ge ett direkt svar. Däremot innebär det att svarstiden bör vara längre vid en enkätundersökning och risken finns att vi inte får så många svar som var tänkt. Intervju å andra sidan ger ett direkt svar och risken för ett bortfall kan tänkas lägre än vid enkätundersökning. Anledningen till att vi valde en webbaserad enkätundersökning är för att nå ut till så många personer som möjligt under kortast tidsperiod. Eftersom det finns ett visst tidsperspektiv gällande skrivandet av detta arbete begränsade vi tiden som respondenterna hade för att besvara enkäten till två veckor. Vi upplevde däremot att vi inte fick tillräckligt med respons från respondenterna och beslutade då att skicka ut webbenkäten till ytterligare tjugo rektorer i Göteborgs kommun vilka fick drygt en och en halv vecka på sig att besvara webbenkäten. Vi upplever att den forskning som finns kring integritet till stor del är baserad på intervjustudier och det är ytterligare en av anledningarna till att vi valde webbenkät som datainsamlingsmetod. En nackdel med en webbaserad enkätundersökning är att i linje med vad Barmark & Djurfeldt (2015) menar är att bortfallet kan bli något större eftersom enkäten inte går att se som en fysisk påminnelse utan enklare glöms bort än en fysisk enkät.

Vid användandet av en kvantitativ metod är det nödvändigt att lägga lika stor vikt på svaren från alla tillfrågade, vi valde därav att tillfråga lika många barnskötare som förskollärare. Eliasson (2013) menar att det är viktigt att utgå från den valda teorin vid konstruerandet av enkätfrågor. Då relationskompetens enligt Nordström-Lytz (2017) utgår från interaktion, kommunikation och närvarande pedagoger så formulerade vi enkätfrågor som utgick från dessa viktiga faktorer. Majoriteten av enkätfrågorna är slutna frågor och består av olika svarsalternativ som respondenten kan välja mellan. Vi har dessutom konstruerat ett antal frågor där ett svarsalternativ är öppet för att respondenten ska få möjlighet att skriva ett eget svar. Eliasson (2013) menar på att öppna svarsalternativ bidrar till att respondenten ges möjlighet att få berätta sina egna tankar och inte blir påverkad av de utvalda svarsalternativen

som anges. Den mest framstående nackdelen vi upplever med vår enkätundersökning är att vi vid vissa av respondenternas svar önskar ställa följdfrågor för att förstå respondenternas svar till fullo. Detta kan dock vara en följd av att vi borde konstruerat våra enkätfrågor annorlunda.

6.2 Avgränsningar och urval

Vi valde att begränsa vårt urval till att enbart erbjuda barnskötare och förskollärare från Göteborgs kommun att besvara enkäten. Detta för att studiens syfte riktas mot just dessa yrkesgrupper. Barmark & Djurfeldt (2015) beskriver att urvalet av enkätundersökningens deltagande bör stämma överens med studiens syfte. I och med att vi inte fann några kontaktuppgifter till några verksamma barnskötare och förskollärare i Göteborgs kommun samt för att behålla respondenternas anonymitet valde vi att kontakta förskolerektorer. Vi fann rektorerna genom att gå in på Göteborg stads hemsida. Därefter bad vi rektorerna att i sin tur vidarebefordra enkäten till en barnskötare och en förskollärare från deras verksamhet/-er. Om den tillfrågade rektorn har ansvar för fler förskolor kan det innebära att rektorn tillfrågar en förskollärare och en barnskötare från varje förskola som hen har ansvar för.

Vi valde att i första hand avgränsa oss till enbart förskolor i Göteborgs kommun samt enbart kommunala förskolor då vi som tidigare nämnt har en begränsad tidsperiod att genomföra vår studie på. Avgränsningen bygger dessutom på att Skolinspektionen har det yttersta tillsynsansvaret för de kommunala förskolorna i en kommun (Skolinspektionen, 2019). Skolinspektionen är en statlig myndighet som granskar bland annat förskolor för att sträva efter en trivsamt och trygg miljö för varje barn. Vid privata och fristående förskolor är det kommunen som har tillsynsansvar som skolinspektionen sedan har i ansvar att granska (Skolinspektionen, 2019). Ursprungligen skickade vi enkäten till 2 rektorer i varje stadsdel i Göteborgs kommun varpå vi uppskattade att vi skulle få ungefär 20 svar. När vi insåg att vi fått in ytterst få svar skickade vi ut enkätundersökningen till ytterligare 2 rektorer inom varje stadsdel i Göteborgs kommun. På grund av det blev vår nya uppskattning att få svar från 40 personer. Anledningen till att vi enbart valde fyra rektorer från varje stadsdel grundar sig i ett tidsperspektiv.

Då vi haft en begränsad tidsperiod att genomföra detta arbete var det nödvändigt att begränsa oss gällande våra enkätfrågor. Dessutom valde vi att ha ett antal öppna svarsalternativ vilket i sin tur kräver en viss tidsåtgång för att sammanställas. I linje med Barmark & Djurfeldt (2015) så är vi medvetna om att ett större stickprov leder till ett säkrare resultat, men som tidigare nämnt är det utifrån ett tidsperspektiv vi har valt att begränsa vårt stickprov. Då det vore en närmare omöjlig uppgift att be alla Sveriges barnskötare och förskollärare att besvara enkäten behövde vi göra ett stickprov. I linje med Barmark & Djurfeldt (2015) så innebär stickprov att vi valt en mindre grupp individer som ges möjlighet att besvara enkäten. Även fast svaren enbart kommer från en minoritet av gruppen så kan ändå slutsatser dras till hela populationen. Detta på grund utav att urvalet av individer har skett slumpmässigt. Slumpmässigt urval innebär att alla människor i populationen har samma möjlighet att bli tillfrågade. I vår studie har vi valt att använda oss utav obundet slumpmässigt urval genom lottnings av förskolor (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

6.3 Datainsamling och genomförande

Vi valde att skapa vår enkät genom webbsidan Enalyzer då vi ville säkerställa respondenternas anonymitet. Enalyzer skapade möjligheten för oss att kunna skicka ut en länk som respondenterna kunde klicka sig in på. De andra alternativen på webbenkätssidor vi undersökte hade som alternativ att bjuda in respondenter genom deras mejl. Genom det hade

vi kunnat utläsa vem som hade svarat vad vilket med andra ord innebär att vi inte hade kunnat säkerställa anonymiteten. Genom vår valda enkätjänst kunde vi skapa flervalfrågor, öppna frågor och låta respondenten lämna frågor blanka. Dessutom kan respondenten under tiden som hen genomför enkäten gå tillbaka till frågor som denne redan har svarat på för att exempelvis ändra sitt svar. Den enda nackdel vi fann med denna enkätjänst var att de svarsalternativ som gav respondenten möjlighet att skriva sitt egna svar var tvunget att vara det sista alternativet, vilket bidrog till att svarsalternativen kan upplevas vara i en ologisk ordningsföljd.

Vi utgick delvis från slutna svarsalternativ vilket Persson (2016) menar innebär att frågekonstruktörerna har bestämt svarsalternativ som respondenten väljer mellan. Svarsalternativen begränsades till högst sex stycken och utgick främst från slutna svarsalternativ med undantag för vissa frågor där vi valde att ha delvis öppna alternativ. Persson (2016) menar att öppna alternativ är ett bra alternativ när vi inte har tillräckligt med kunskap gällande vilka svarsalternativ som är rimliga att ange. Fördelen med slutna svarsalternativ är att respondenterna inte behöver formulera ett eget svar och att det därav är mindre krävande för respondenten. Däremot kräver slutna frågor en viss förberedelse angående vilka frågor och vilka svarsalternativ som ska ingå (Persson, 2016). Enkätundersökningen består dessutom av ett flertal svarsalternativ som bygger på bland annat "ja", "nej" och "vet ej". Genom att använda sig utav så kallade "icke-svar" i undersökningen bidrar det till att respondenterna som inte kan positionera sig i någon utav de andra svarsalternativen kan besvara frågeställningen med "vet ej" (Persson, 2016). Däremot beskriver Persson (2016) att beroende på frågans syfte kan svarsalternativet vet ej vara mer betydelsefullt än resterande alternativ.

Enkätfrågorna är formulerade på ett sådant vis att de behandlar studiens syfte och frågeställningar. Vi valde att ställa bakgrundsfrågor till respondenterna eftersom vi i början av vårt arbete planerade att diskutera samband mellan bakgrundsfrågorna och de övriga enkätfrågorna i diskussionen. Däremot förändrades vår planering angående diskussionen till att främst fokusera och diskutera svaren som framställs i tabell 2-4. Trots det kommer bakgrundsfrågorna presenteras i resultatdelen. Enkätfrågan om respondenterna har fått någon information eller utbildning valde vi att ställa eftersom att det är en viktig del att få som pedagog för att kunna arbeta med barns integritet. På treskabinolls hemsida finns det dessutom en grundkurs om integritetsarbete i förskolan för pedagoger. Skolverket (2019) har skrivit fram ett stödmaterial om hur pedagoger i förskolan kan arbeta med att stärka barns integritet i olika situationer och därav utformade vi enkätfrågan "vid vilka situationer blir arbetet med integritet synligt". En av studiens frågeställning är hur förskollärare och barnskötare beskriver att de arbetar med lärande kring att barn ska respektera varandras integritet. Utifrån den frågeställningen ställde vi en liknande enkätfråga för att kunna få respons på den frågan. Även enkätfrågan om arbetsplatsen har något material kring arbetet om integritet valde vi att ställa eftersom Rädde barnen (2019) framhåller vikten av att ha stödmaterial i förskolan kring arbete med integritet. Vi valde att utforma en enkätfråga som innefattade om förskolan har några riktlinjer och handlingsplaner kring arbetet med barns integritet. Detta eftersom att det i läroplanen framställs att arbetet med barns integritet är betydelsefullt. Därav upplever vi att undersöka förskolepersonalens arbetssätt samt riktlinjer är av stor vikt. Vid valet av enkätfrågor ansåg vi att det var betydelsefullt att utgå från relevanta styrdokument såsom barnkonventionen och läroplanen. Då paragraf 12 i barnkonventionen innefattar att barnet har rätt att uttrycka sin mening i de frågor som rör barnet upplevde vi att det var av betydelse att en enkätfråga innefattade om det finns situationer där barnet kan vara med och påverka sin integritet. Då vi dessutom utgick från

läroplanen som fastslår flera punkter innefattande arbetet med barns integritet upplevde vi det betydelsefullt att belysa frågan kring i vilken utsträckning respondenterna arbetar med barns integritet.

6.4 Reliabilitet och validitet

Begreppet reliabilitet innebär att en undersökning är pålitlig och att det är möjligt att genomföra undersökningen flera gånger med samma resultat (Eliasson, 2006). För att inneha en hög reliabilitet i vår undersökning har vi bearbetat våra frågeställningar noggrant samt konstruerat tydliga instruktioner angående hur enkäten bör genomföras, vilket Eliasson (2006) menar är av stor vikt. Vidare visar enkätfrågorna på olika aspekter av integritet för att få en så bred bild av begreppet som möjligt trots att enkätfrågorna är relativt få. Detta presenterar Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström (2013) som inter reliabilitet. Vidare beskriver Eliasson (2006) att *“Ju högre reliabiliteten är, desto bättre blir förutsättningarna för en hög validitet”* (s. 16). När en studie besitter validitet innebär det att studien undersöker enbart dess syfte. Det blir därav betydelsefullt att tydligt klargöra syftet med studien för att visa på vad som är i fokus att undersökas. Vid insamling av data beskrivs dessutom vikten av att granska materialets trovärdighet vilket beskrivs ha en betydande roll för undersökningens vetenskapliga trovärdighet (Eliasson, 2006). För att uppnå en hög validitet i vår undersökning lade vi stor vikt vid att konstruera våra enkätfrågor utifrån vårt syfte.

6.5 Etiska aspekter

Björndal (2005) beskriver vikten av att göra etiska överväganden och besitta ett etiskt förhållningssätt vid exempelvis observationer eller andra undersökningar där hänsyn ska tas till deltagarna. Utifrån ett etiskt perspektiv kan det antas positivt att genomföra en enkätundersökning eftersom deltagarna har möjlighet att vara anonyma. Björndal (2005) bedömer enkätundersökning som ett bra alternativ när det är ett känsligt ämne som ska undersökas. På grund utav att respondenterna är anonyma möjliggör det för att deras svar är mer ärligt och uppriktigt. Vidare menar Björndal (2005) att pedagoger bör ha ett reflekterande etiskt förhållningssätt där de reflekterar över vad som ska göras och i vilket syfte.

Frågeställningarna i enkätundersökningen har därför framtagits utifrån ett reflekterande och analyserande förhållningssätt där syftet med studien är i fokus. Vi reflekterar över vikten av att formulera frågorna på ett relevant sätt där respondenterna har rätt att själva bestämma om de vill delta i studien samt vilka frågor de vill besvara. Med bakgrund av detta framgår att studien innefattar samtyckeskravet som är ett av fyra olika forskningsetiska principer som Vetenskapsrådet (2002) presenterar. Därav valde vi att inte erbjuda enkätundersökningen till några specifika förskollärare eller barnskötare då vi inte ville bidra till att deltagarna skulle känna sig tvingade till att delta i enkätundersökningen.

Den andra forskningsetiska principen innefattar kravet för information som innebär att informera samt tydliggöra syftet med vår undersökning. Detta beskrivs vara betydelsefullt för att påverka respondentens villighet att delta. Därefter är nyttjandekravet viktigt att ta i beaktning och tydliggöra. Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som vi samlar in om respondenterna i enkätundersökningen enbart får användas i syfte för vår undersökning och inte spridas till några andra aktörer eller användas i något annat syfte. Den fjärde och sista forskningsetiska princip är konfidentialitetskravet som visar på betydelsen att hantera personuppgifterna på ett sådant sätt att de uppgifter som finns om den deltagande inte på något sätt får spridas vidare. Konfidentialitet har nära koppling till sekretess och att de uppgifter som insamlas om de deltagande kan vara etiskt sårbara. Uppgifterna bör hanteras

med sådana restriktioner att det är omöjligt för någon utomstående att ta del av uppgifterna (Vetenskapsrådet, 2002). I vårt informationsbrev som skickades ut till rektorerna som i sin tur vidarebefordrade brevet till en barnskötare och en förskollärare så informerar vi respondenterna kring de forskningsetiska principerna. I informationsbrevet beskrivs studiens syfte, respondenternas anonymitet, frivillig medverkan samt att resultatet enbart kommer användas i statistiska sammanställningar i vårt examensarbete.

6.6 Analysmetod

Vi har använt oss av beskrivande statistik när vi har analyserat svaren som innefattar att återge och summera vår insamlade data som bygger på resultat från vår enkätundersökning (Frisk, 2018). Därefter presenteras de svar vi har inhämtat från enkäten i form av frekvenstabeller. Vidare reflekterar vi angående vår insamlade data genom att se om det finns markant skillnad i svaren från enkätundersökningen. Detta kommer sammanfattas i resultatredovisningen och diskuteras därefter i diskussionen.

6.7 Bortfall

Vi skickade ut vår enkät till de 10 stadsdelar i Göteborgs kommun men fick enbart svar från 4 stadsdelar, varav 2 av dessa enbart bestod av en respondent vardera. Majoriteten av svaren fick vi från 2 stadsdelar. Totalt var det 15 respondenter som besvarade enkäten, däremot svarade vissa respondenter "Vill ej uppge" eller avböjde att svara på frågan. Enligt Barmark & Djurfeldt (2015) så finns det två olika typer av bortfall, externt bortfall som innebär att vissa respondenter inte deltar på grund utav olika anledningar. Om individer väljer att inte delta så gör det att stickprovet inte längre kan betraktas som helt och hållet slumpmässigt i förhållande till populationen. Därför blir det också svårt att generalisera våra resultat. Internt bortfall innebär att respondenten inte har svarat på alla frågor. Vid ett större bortfall av respondenter krävs det en bortfallsanalys. En sådan analys går ut på att resonera kring varför en viss grupp människor inte har besvarat enkäten. Ett exempel på ett sådant resonemang kan vara att de barnskötare och förskollärare som jobbar mycket med barns integritet väljer att besvara enkäten medan de barnskötare och förskollärare som inte jobbar så mycket med barns integritet väljer att inte svara, eventuellt för att deras engagemang är lägre. Genom att finna svar på vad som skiljer dessa grupper åt, blir det därefter en bättre grund för sådana resonemang (Barmark & Djurfeldt, 2015).

7. Resultatredovisning

I följande avsnitt redovisas de resultat som framkommit i enkätundersökningen. Resultaten redovisas med hjälp av frekvenstabeller. Först presenteras bakgrundsinformation om respondenterna. Vidare redovisas och sammanställs enkätens resultat med hjälp av tre tabeller som fördelats utifrån studiens frågeställningar. Svaren på de öppna frågorna kommer sammanställas utifrån specifika teman som vi tolkar utifrån respondenternas svar. I resultatet presenterar vi enbart de svarsalternativ som någon eller några respondenter valde. Enkäten bestod därav av fler svarsalternativ än vad som redogörs för i resultatet. Enkätfrågorna är utformade för att besvara vårt syfte och våra frågeställningar.

7.1 Respondenternas bakgrundsinformation

Tabell 1
Respondenternas bakgrundsinformation (N 15)

Kön	Kvinna	Man		
	93 %	7 %		
Utbildning	Barnskötare	Förskollärare		
	33 %	67 %		
Åldersgrupp	Yngre barn (1-2 år)	Äldre barn (3-5 år)	Åldersblandat (1-5 år)	Ej uppgett
	40 %	47 %	7 %	7 %
Antal år i yrket	0-5 år	6-10 år	11-20 år	Mer än 20 år
	12 %	3 %	9 %	76 %
Antal år i specifik förskola	0-5 år	6-10 år	11-20 år	Ej uppgett
	67 %	13 %	13 %	7 %

I ovanstående tabell är det märkbart att majoriteten av de deltagande är kvinnor och resterande är män. En övervägande del på 67 % uppger att de är verksamma som förskollärare och 33 % som barnskötare.

Gällande vilken åldersgrupp respondenterna arbetar i uppger majoriteten att de arbetar med äldre barn, 40 % arbetar med yngre barn, 7 % arbetar i en åldersblandad grupp och resterande 7 % har ej uppgett vilken åldersgrupp de arbetar i. Nästa enkätfråga innefattar pedagogens antal år i yrket där majoriteten uppger att de varit verksamma i mer än 20 år, 12 % uppger att de varit verksamma i 0-5 år, 9 % uppger 11-20 år och slutligen uppger 3 % att de varit verksamma i 6-10 år. Den sista bakgrundsfrågan innefattar hur många år som pedagogen har arbetat på den specifika förskola de nu är verksamma i. Majoriteten uppger att de varit

verksamma på denna förskola i 0-5 år, 13 % i 6-10 år, ytterligare 13 % i 11-20 år och sist men inte minst har 7 % ej uppgett något svar på denna fråga.

7.2 Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med att stärka barns integritet?

Tabell 2
Respondenternas svar gällande arbete med barns integritet (N 15)

Har ni fått någon information/utbildning kring arbete med barns integritet?	Ja	Nej	Vet ej	Ej uppgett
	60 %	20 %	7 %	13 %
I vilken utsträckning arbetar ni med integritet?	Vi arbetar tillräckligt mycket med integritet	Vi kan utveckla vårt arbete med integritet	Vi arbetar inte med integritet	
	33 %	60 %	7 %	
Finns det situationer där barnen kan vara mer delaktiga och påverka sin integritet?	Ja (eget svar)	Vid vissa tillfällen	Vet ej	
	33 %	60 %	7 %	
Finns det någon handlingsplan som ni utgår ifrån för att stärka barns integritet?	Ja (eget svar)	Vet ej	Nej	Ej uppgett
	40 %	20 %	20 %	20 %
Har din arbetsplats tydliga riktlinjer för personal gällande exempelvis tångsituationer, matsituationer, omvårdnadssituationer?	Ja, vi har tydliga riktlinjer för alla situationer	Vi har tydliga riktlinjer för någon/några situationer	Nej, vi har inga tydliga riktlinjer	
	60 %	27 %	13 %	

I den första delen av tabellen blir det synligt att 60 % av de som har besvarat denna enkätfråga svarar att de har fått information/utbildning om arbetet med barns integritet. 20 % av deltagarna svarar att de inte fått någon information/utbildning. 13 % har ej uppgett något svar och resterande 7 % svarar att de inte vet om det fått någon information/utbildning kring arbetet med barns integritet. Sammanställt blir det synligt att majoriteten av respondenterna uppger att de har fått information/utbildning om arbete med barns integritet. I relation till enkätfrågan gällande vilken utsträckning personalen arbetar med integritet så svarade 60% av de deltagande att de kan utveckla sitt arbete med integritet. 33% anser att de arbetar tillräckligt mycket med integritet och 7% uppger att de inte arbetar med integritet alls.

Vad gällande frågan om det finns situationer där barnen kan vara delaktiga och påverka sin integritet så svarar 60 % av respondenterna att det finns vissa tillfällen där barnen kan vara mer delaktiga och påverka deras integritet. 33 % har svarat att ja och menar att det finns situationer där barnen kan vara mer delaktiga och påverka sin integritet. Dessutom har respondenterna getts möjligheten att lämna egna svar. Fem av respondenterna uppgav egna svar där specifika teman gick att utläsa, exempelvis beskrivs närvarande pedagoger, verksamhetens organisering så som övergångssituationer, omsorg med mera. Därutöver beskrivs pedagogens förhållningssätt och lyhörddhet av barns signaler som betydelsefulla delar för att arbetet för att barn ska få möjlighet att påverka sin integritet. Slutligen har 7 % svarat att de inte vet om det finns situationer där barnen kan vara mer delaktiga och påverka sin integritet. Sammanfattningsvis blir det synligt att majoriteten tycker att barnen vid vissa tillfällen kan vara delaktiga och påverka deras integritet.

40 % av de respondenter som besvarat frågan gällande handlingsplaner för att stärka barns integritet svarar ja och gavs därefter möjlighet att skriva sina egna tankar återopande om det finns någon handlingsplan på deras arbetsplats. 6 personer valde att skriva egna svar och det som i synnerhet framställdes var stopp min kropp, treskabinoll samt likabehandlingsplaner. 20 % av deltagarna svarar nej på frågan om de utgår från någon handlingsplan för att stärka barns integritet, 20 % svarar vet ej och resterande 20 % har ej uppgett något svar på denna fråga. Sammanfattningsvis svarar majoriteten av respondenterna att det finns någon handlingsplan som de utgår från för att stärka barnens integritet. Gällande frågan om respondenterna anser att det finns tydliga riktlinjer för olika situationer på deras arbetsplats uppger 60 % att det finns tydliga riktlinjer för alla situationer på deras arbetsplats, 27 % svarar att de har tydliga riktlinjer för någon/några situationer. Slutligen svarar 13 % nej, de har inga tydliga riktlinjer på deras arbetsplats. Resultatet blir därav att majoriteten har tydliga riktlinjer för alla situationer på deras arbetsplats.

7.3 Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med lärandet kring att barn ska respektera varandras integritet?

Tabell 3
Respondenternas svar gällande material och barns respekt för varandras integritet (N 15)

Har din arbetsplats material kring integritet? I sådana fall, vilket? (flervalsfråga)	Barnböcker	Leksaker	Känslkort	Böcker för personal	Material till vårdnadshavare	Annat (eget svar)
	39 %	8 %	25 %	19 %	6 %	3 %
Hur arbetar ni för att lära barnen att respektera varandras integritet?(flervalsfråga)	Spontana situationer	Planerad undervisning				
	52 %	48 %				

På flervalfrågan om arbetsplatsens material gällande integritet har 39% av enkätundersökningens respondenter har svarat att de har barnböcker om integritet. 25 % har känslkort. 19% av respondenterna har böcker för personal och 8% har leksaker. 6% har besvarat att de har tillgång till material till vårdnadshavare och 3% har utöver de andra svarsalternativen beskrivit att de har annat material att tillgå såsom kort för barnen med bild och namn på. Sammanfattningsvis blir det synligt att flertalet av de deltagandes material består av barnböcker. Däremot är det dessutom en större andel som har känslkort som material att tillgå. 52 % av respondenterna har på denna flervalfråga svarat att de genom spontana situationer arbetar för att lära barnen att respektera varandras integritet. Resterande 48 % svarar att arbetet sker i planerad undervisning. Resultatet blir sammanfattningsvis relativt jämnt men där majoriteten svarar att spontana situationer är de situationer de arbetar främst med att lära barnen att respektera varandras integritet.

7.4 Resultat som behandlar frågeställning 1 och 2

Tabell 4
Respondenternas svar gällande situationer och dilemman (N 15)

I vilka situationer blir arbetet med integritet synligt? (Flervalfråga)	Spontana situationer	Matsituationer	Omsorgssituationer	Planerad undervisning	Tambursituationer	Annat (eget svar)
	20 %	18 %	27 %	20 %	13 %	2 %
Kan det uppstå dilemman i arbetet med integritet	Ja (eget svar)	Vid vissa tillfällen	Vet ej	Nej		
	7 %	73 %	0 %	20 %		

På flervalfrågan beträffande i vilka situationer arbetet med integritet blir synligt svarade 27 % av respondenterna att arbetet synliggörs i omsorgssituationer, 20 % svarade att arbetet blir synligt i spontana situationer, även 20 % svarade att arbetet blir synligt i planerad undervisning, 18 % besvarade att arbetet blir synligt i matsituationer, 13 % svarade att arbetet blir synligt i tambursituationer och 2 % uppgav ett eget svar på frågeställningen och fastställer att arbetet med integritet kan bli synligt i flera situationer under dagen, däremot främst i omsorgs- och konfliktsituationer. Sammanställningen av frågeställningen visar att arbetet med integritet blir mest synligt i omsorgssituationer. Genom att samla in data i vilka olika situationer arbetet med integritet blir synligt blir det dessutom relevant att undersöka i vilken utsträckning arbetet med integritet sker.

I arbetet med integritet i förskolan blir det dessutom av intresse att undersöka om det kan uppstå dilemman i integritetsarbetet. 73 % av respondenterna anser att det kan uppstå dilemman vid vissa tillfällen i arbetet med integritet, 20 % har svarat att det inte uppstår dilemman och 7 % har fastställer att det kan uppstå dilemman. En respondent valde att ange ett eget svar på frågeställningen och menar att:

“Det kan alltid bli komplext när vi behöver tänka omsorg före integritet för barnets bästa”

Respondenten anser att det alltid kan bli komplext i arbetet med integritet när personalen på förskolan behöver reflektera och överväga omsorg före integritet för barnets bästa. Slutligen visar resultatet på att majoriteten av respondenterna tycker det uppstår dilemman i arbetet med integritet vid vissa tillfällen

8. Avslutande diskussion och förslag på vidare forskning

I följande avsnitt presenteras de centrala resultaten i förhållande till ett relationellt perspektiv och till den tidigare forskning vi nämnt i tidigare avsnitt. Studiens resultat kommer dessutom diskuteras i relation till didaktiska konsekvenser sett ur ett individ, grupp- och verksamhetsperspektiv. Vidare diskuteras förskollärares yrkesutövning i förhållande till beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund. Avslutningsvis framhävs exempel på vidare forskning med grund i studiens resultat.

8.1 Diskussion

Syftet med studien är som tidigare nämnt att undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar med barns integritet i förskolan och hur förskollärare och barnskötare arbetar med barns respekt i förhållande till varandras integritet. Våra valda frågeställningar är *“Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med att stärka barns integritet?”* samt *“Hur beskriver förskollärare och barnskötare att de arbetar med lärandet kring att barn ska respektera varandras integritet?”*

Resultatet av enkätundersökningen visar på att majoriteten av respondenterna upplever att de har fått information eller utbildning om arbetet med barns integritet vilket kan avläsas utifrån tabell två. Detta resultat kan således tolkas vara av stor vikt då Johansson, Hedlin och Åberg (2018) som tidigare nämnt belyser att förskollärare upplever att de inte får någon information eller utbildning befattande integritet på förskolläraryrket. Vi tolkar det som betydelsefullt att verksamheten kompenseras med utbildning kring integritet, inte minst med tanke på att Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) fastställer att förskolepedagogerna ska arbeta med barns integritet i förskolan. Vidare beskrivs vikten av att arbetslaget skapar samsyn i arbetet med barns integritet samt skapar en gemensam förståelse för de intentioner som finns beskrivet i läroplanen. Icke desto mindre att utbildningen som pedagogerna erbjuds tillges alla pedagoger, oavsett yrkesroll, för att skapa samsyn och utveckla integritetsarbetet i verksamheten. Utöver att pedagogerna ges möjlighet att få information eller utbildning om barns integritet är det dessutom viktigt att det finns en tydlig handlingsplan som pedagogerna utgår från i arbetet med barns integritet. Resultatet visar på att majoriteten av respondenterna uppger att det finns handlingsplaner samt riktlinjer att utgå ifrån vilket kan utläsas i tabell två. Utifrån begreppet relationskompetens som är en central del inom det relationella perspektivet samt i relation till läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018), framhävs pedagogens ansvar som innefattar att planera och skapa förutsättningar i verksamheten för att barns integritet ska tas i beaktning. I och med att verksamheten besitter handlingsplaner för arbetet med barns integritet så ger det pedagogerna en tydlig riktlinje att utgå från. Aspelin (2013) formulerar att utifrån ett relationellt perspektiv besitter pedagogerna kunskapen att anpassa sitt arbete utifrån varje individ vilket i sin tur möjliggör för lärande och gynnsamma relationer.

Baserat på resultatet i enkätundersökningen blir det utifrån tabell två synligt att majoriteten av respondenterna uppger att de bör utveckla sitt arbete med integritet. Som tidigare nämnt beskriver Juul & Jensen (2010) att varje individ har en egen uppfattning i anknytning till sin integritet. Mot bakgrund av detta kan det vara komplext att få syn på i vilken utsträckning arbetet med integritet sker samt hur arbetslagets gemensamma arbete för att stärka barns integritet förefaller. Dessutom visar resultatet på att de situationer där arbetet med integritet är synligt innefattar mestadels situationer där det oftast enbart är en pedagog närvarande. Respondenterna uppger att den situation där arbetet med barns integritet främst synliggörs är i omsorgssituationer vilket kan avläsas i den fjärde tabellen i resultatredovisningen. Som

tidigare angett fastställer Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) att pedagogen ska hålla sig uppdaterade om barns personliga integritet. För att arbetslaget ska få en övergripande uppfattning beträffande arbetet med integritet samt en gemensam bild av varje barns personliga integritet så krävs det att arbetslaget kommunicerar och delger sina egna uppfattningar och tidigare erfarenheter kring ämnet.

En övervägande del av respondenterna i enkätundersökningen anser att barns delaktighet och påverkan angående sin integritet synliggörs vid vissa tillfällen vilket framställs genom tabell två. Denna enkätfråga är som tidigare nämnt utformad så att respondenterna fick möjlighet att ge ett eget svar, där de övergripande svaren innefattade pedagogens förhållningssätt, närvarande pedagoger och lyhörddhet av barns signaler. Som tidigare beskrivet är närvaro en central del inom det relationella perspektivet och dessutom en utgångspunkt för att kunna förstå andra människor (Nordström-Lytz, 2017). Genom att pedagogen är närvarande i barnens vardag på förskolan skapas möjligheter för pedagogen att få syn på barnets tanke om sin integritet, samt stötta barnet att sätta ord och samtala om sin och andras integritet. Det i sin tur skulle kunna medföra ett underlag för en vidare planering av verksamheten där alla barns integritet tas i beaktning. Att pedagogen är närvarande är viktigt i arbetet med barn i alla åldrar men möjligtvis än viktigare i arbetet med yngre barn som främst kommunicerar med sitt kroppsspråk och mindre med sitt verbala språk.

Om pedagogen har ett förhållningssätt där hen visar respekt för andras integritet skulle det kunna bidra till att barnen utvecklar liknande färdigheter (Persson, 2019). Pedagogens förhållningssätt är en central del inom det relationella perspektivet. Den emotionella dimensionen innebär att barnet har en förståelse för hur andra människor känner vilket kan tolkas vara en viktig utgångspunkt utifrån frågeställningen som beskriver arbetet med att barn ska respektera varandras integritet, vilket presenteras i tabell tre (Persson, 2019). Detta på grund utav att integritet som tidigare nämnt kan ha olika innebörd för alla människor och för att förstå att innebörden kan skilja sig från individ till individ. Vad som dessutom kan tolkas vara viktigt i ett integritetsarbete är att skapa förutsättningar för att barnen ska förstå andras avsikter och handlingar. Däremot beskrivs det som pedagogens ansvar att skapa förutsättningar för barnen vilket i sin tur kan bidra till att barnet känner tilltro och trygghet i sin egen förmåga. Att känna trygghet i sig själv kan i sin tur bidra till att barnet utvecklar en förståelse för att andra kan se saker ur ett annat perspektiv. En förståelse för andras tankar och handlingar kan då bidra till en respekt för andras integritet. Utöver den emotionella dimensionen beskrivs dessutom kommunikation ha en viktig roll i barngruppen för att bidra till lärande ur en social dimension. I den sociala dimensionen beskrivs dessutom gemenskap ha en central del (Persson, 2019). Gemenskap samt kommunikation kan i sin tur tolkas vara betydelsefullt i arbetet att skapa förutsättningar för att barn ska lära sig att visa respekt för varandras integritet (Aspelin & Persson, 2011). Utifrån Skolverkets sammanställningar blir det även där tydligt att kommunikation är en central del för lärande. Beroende på vilka typer av frågor som pedagogen ställer till barnen, hur pedagogen samtalar samt bemöter barnen påverkas barns syn på sin och andras integritet (Skolverket, 2019).

Utifrån tabell tre synliggörs att respondenterna främst arbetar med barns integritet i spontana situationer och i planerad undervisning. Planerad undervisning kan skapa större möjligheter för pedagogen att planera verksamheten så att pedagogen kan vara närvarande, se hela situationen samt se barnens intentioner och agerande, vilket Johansson (2003a) menar kan vara begränsat i stora delar av verksamheten. Genom att pedagogen planerar undervisning som behandlar barns integritet är dessutom pedagogens närvaro viktigt för att bekräfta barnen i deras handlande. Å andra sidan belyser Aspelin (2013) som beskriver relationell pedagogik,

att det främst är det personliga mötet i de spontana situationerna som ligger till grund för lärande.

Utifrån tabell **fyra** synliggörs det att majoriteten upplever att dilemman i arbetet med barns integritet kan uppstå i vissa tillfällen. En mindre grupp respondenter uppgav att dilemman uppstår vid arbetet med barns integritet och gav också möjligheten att lämna en kommentar på vilka situationer detta kunde vara. En respondent angav att dilemman kan ske i konflikter och omsorgssituationer samt att det alltid är komplext när pedagogen behöver tänka omsorg i första hand före integritet för barnets bästa. Respondentens svar i relation med vad Johansson och Pramling Samuelsson (2003) skriver om förskollärares maktsituation visar på att arbetet med barns integritet kontra att se till barnets bästa kan vara komplext. Inte minst i förhållande till Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) som fastställer att barnet alltid har rätt till sin integritet. Å andra sidan menar Persson (2019) att pedagoger som tydligt kommunicerar avsikten med deras handling skapar möjligheter för barnet att själva kommunicera sina avsikter. Dessutom möjliggör pedagogens kommunikation för att barnet får förståelse för varför pedagogen handlar som hen gör och att barnet därmed möjligtvis inte upplever att hens integritet äventyras. Detta kan dessutom kopplas till den kognitiva dimensionen inom det relationella perspektivet som framhäver förståelsen för andras handlingar (Persson, 2019). Även om pedagogen i dessa situationer stundtals har en överordnad maktsituation kan en tydlig kommunikation bidra till att barnet får förståelse för vad som förväntas av hen i olika situationer. Möjligtvis kan dessa dilemman vara en grund till varför vi som tidigare nämnt upplever att arbetet med integritet är relativt begränsat och inte så ofta förekommande i de förskolor vi har erfarenhet av samt en grund till varför respondenterna upplever att de kan utveckla sitt arbete med integritet. Även om majoriteten uppger i tabell **två** att de har fått information eller utbildning om integritet så kan arbetet vara komplext vilket i sin tur skulle kunna bidra till att pedagogen känner sig osäker på hur hen bör utforma arbetet med integritet.

Med utgång från tabell **tre** synliggörs att respondenternas arbetsplatser har material till vårdnadshavare som behandlar barns integritet. När det gäller vårdnadshavare så framhäver Ludbrook (1995) att vårdnadshavare samt pedagogen har ansvar för att barnets integritet inte ska kränkas. Vi upplever därav att det är betydelsefullt att verksamheten har material till vårdnadshavare att tillgå. Följaktligen fastslår Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) att arbetslaget ska ansvara för att handha kontinuerliga samtal med vårdnadshavare som innefattar information om barnets utveckling och välbefinnande. Dessutom ska pedagogen vara uppdaterad om barnets personliga omständigheter i förhållande till barnets integritet. Denna kommunikation möjliggör för pedagogen och vårdnadshavaren att skapa insikter och förståelse för barnets integritet. I fråga om material på arbetsplatserna uppger respondenterna att de använder flera olika material som behandlar barns integritet och vår tolkning är att desto större variation av material desto större sannolikhet är det att barn, vårdnadshavare och pedagoger får insikter i vad arbete med integritet innebär och hur det kan se ut. I relation med Piper och Smith (2003) som skriver om pedagogers rädsla att missförstås och anklagas för olika typer av beröring kan även denna variation och tillgänglighet av material öka kunskapen hos de som materialet är tillgängligt för och därmed minska risken för att pedagoger ska missförstås.

De didaktiska konsekvenser som arbetet med integritet skulle kunna bidra till sett utifrån en individnivå skulle kunna vara att pedagogerna på förskolan skapar förutsättningar för barnen att utveckla en trygghet i sin identitet. Genom att barnen utvecklar den tryggheten kan det bidra till att barnet även känner trygghet i sin integritet och blir medveten om när sin integritetsgräns överskrids. Genom att skapa tillitsfulla relationer där pedagogerna kan möta

varje barn utifrån deras nivå och behov och där pedagoger och barn tillsammans skapar ett öppet klimat på förskolan, öppnar det upp för en miljö som ger förutsättningar att kommunicera och samtala om integritet och varje individs rätt till sin kropp. Som tidigare nämnt går det att tolkas som att närvaro blir ytterst viktigt i arbetet med yngre barn då det är pedagogens ansvar att stötta barnet i att sätta ord på det pedagog tolkar att barnet menar. Om pedagogerna fått utbildning eller information angående hur arbetet med bemötande av barns tankar och funderingar om sin eller andras integritet kan bemötas kan det i sin tur bidra till ett öppet klimat. Bemötande blir dessutom viktigt för att barnets tankar och erfarenheter ska tas på allvar och där ansvaret hamnar hos pedagogen och inte på barnet.

Didaktiska konsekvenser ur ett grupperspektiv utgår vi i detta fallet från barngruppen och menar på att handlingsplanens innehåll kan bidra till att pedagogen arbetar och respekterar varje barns integritet och inte gör någon skillnad på om det är yngre, äldre barn eller vilket kön barnet har. Som tidigare nämnt vidrörs tjejer mer med beröring som är tröstande och killar mer med beröring för att hantera barnens beteende (Bergnehr & Cekaite 2017). Det blir därmed en skillnad på pedagogens förhållningssätt gentemot tjejer och killars integritet samt bemötande av barnets reaktioner och känslouttryck. I förhållande till ett verksamhetsperspektiv anser vi att förskolan för majoriteten av barnen är den arena där grunden för barns lärande skapas och att skolan som verksamhet sedan utvecklar det arbetet. Därav anser vi att påbörja arbetet med barns integritet och respekt för varandras integritet redan i förskolan är oerhört viktigt. Inte enbart i förhållande till att lärandet vid senare ålder kan byggas på utan för att allas rätt till sin integritet är en grund för allt. Vår upplevelse är att integritet lägger grunden för förståelse till bland annat respekt, acceptans, tillit och alla människors lika värde.

Utifrån ett verksamhetsperspektiv blir det synligt att många i enkätundersökningen anser att de har fått utbildning eller information kring arbetet med integritet. I och med detta går det att tolka som att arbetslaget har ett relativt gemensamt förhållningssätt gällande barns integritet, eftersom de har tillgått samma information. En utbildning kring arbetet med barns integritet leder förhoppningsvis till att arbetslaget gemensamt strävar efter att arbeta aktivt med det. Utbildning eller information kring integritet skulle dessutom kunna skapa samtal med reflektion kring beprövade erfarenheter och vetenskaplig grund gällande arbete med barns integritet. Detta i jämförelse med att om arbetslaget inte hade fått en gemensam utbildning, det är då troligt att en eller ett fåtal personer inom arbetslaget är de som innehar en ledande roll i arbetet med integritet. Erbjuder dessutom inte förskollärarytutbildningen eller verksamheten någon utbildning eller information tolkar vi det som att det kan finnas svårigheter för pedagogerna att veta hur arbetet med barns integritet kan se ut. Därmed kan det vara utmanande att inhämta beprövad erfarenhet och istället blir den vetenskapliga grunden angelägen att besitta för att möjliggöra för arbetet med barns integritet i förskolan.

Avslutningsvis upplever vi det som positivt i förhållande till respondenternas anonymitet att utgå från en enkätundersökning som metod. Å andra sidan kan den mest framstående nackdelen med att genomföra en enkätundersökning vara att vi vid vissa av respondenternas svar önskar ställa följdfrågor för att förstå respondenternas svar till fullo. Detta kan dock vara en följd av att vi borde konstruerat våra enkätfrågor annorlunda. En fördel med att använda sig av enkätundersökning som metod är att sammanställningen av resultatet är förhållandevis elementärt.

8.3 Förslag på vidare forskning

Arbetet med barns integritet är ett ämne som vi anser kan utforskas vidare. Vi kommer därför i detta stycke redogöra för våra tankar angående vidare forskning. Då vårt resultat påvisar att majoriteten upplever att barn enbart vid vissa tillfällen får vara delaktiga i arbetet med deras integritet upplever vi att det vore intressant och värdefullt att forska vidare om detta. Inte minst i relation med att Barnkonventionen sedan 1 januari 2020 blev till lag och där det under paragraf 12 står att barnet har rätt att uttrycka sin mening i de frågor som rör barnet, detta tolkar vi som att barnets integritet ingår i. Det skulle dessutom vara intressant att den vidare forskning som berör barns integritet bygger på intervjuer med pedagoger. Då det skulle vara av intresse att se om resultatet blir annorlunda om respondenterna ges möjlighet att ge ett eget och mer utvecklat svar.

9. Referenslista

- Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2. [utök. och aktualiserad] uppl.). Stockholm: Liber.
- Arnqvist, A. (2014). Kvantitativa data- exemplet barns läsande. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.
- Aspelin, J. (2013). Introduktion. I Aspelin, J (Red.) *Relationell specialpedagogik - i teori och praktik*. (s. 7-12). Höskolan Kristianstad: Kristianstad
- Aspelin, J. (2013). Vad är relationell pedagogik?. I Aspelin, J (Red.) *Relationell specialpedagogik - i teori och praktik*. (s. 13-25). Höskolan Kristianstad: Kristianstad
- Aspelin, J., & Persson, S. (2011). *Om relationell pedagogik*. Malmö: Gleerups
- Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2015). *Statistisk verktygslåda -Att förstå och förändra världen med siffror*. Lund: Studentlitteratur
- Bergnehr, D., & Cekaite, A. (2017). Adult-initiated touch and its functions at a Swedish preschool: controlling, affectionate, assisting and educative haptic conduct. *International Journal of Early Years Education*, 26 (3) 312-331.
<https://doi.org/10.1080/09669760.2017.1414690>
- Bergström, H., Eidevald, C & Westberg-Broström, A. (2016). Child sexual abuse at preschools – a research review of a complex issue for preschool professionals, *Early Child Development and Care*, 186:9, 1520-1528, DOI: 10.1080/03004430.2015.1121253
- Björndal, C. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Brottsförebyggande rådet. (2019). *Kriminalstatistik 2018. Anmälda brott*. Brottsförebyggande rådet: Stockholm
- Eliasson, A. (2006). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Frisk, E. (2018). *Statistisk ordbok*. Hämtat från <https://www.statistiskordbok.se/ord/beskrivande-statistik/> hämtad: 2019-09-12.
- Hjalmarsson, M. (2014). Enkäter till förskollärare. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. (Red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.

- Johansson, E. (2005). Children's integrity - A marginalised right? *International Journal of Early Childhood*, 37(3).
- Johansson, E. (2003a). Att närma sig barns perspektiv- Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk Forskning i Sverige* 2003 årg 8 nr 1-2 s 42-57 issn 1401-6788.
- Johansson, E. (2003b). *Möten för lärande*. Stockholm. Hämtad från: <https://forskola.kvutis.se/wp-content/uploads/2015/07/1-möten.pdf>
- Johansson, E & Pramling Samuelsson, I. (2003). Barns perspektiv och barnperspektiv i pedagogisk forskning och praxis. *Pedagogisk Forskning i Sverige* 2003 årg 8 nr 1-2 s 1-5 issn 1401-6788
- Johansson, C., Hedlin, M & Åberg, M. (2018). A touch of touch: Preschool teacher education students reflections about physical touch. *Issues in Educational Research*, 28(4), 2018 953
- Juul, J & Jensen, H. (2010). *Relationskompetens - I pedagogernas värld*. Stockholm: Liber
- Ludbrook, R. (1995). The Child's Right to Bodily Integrity. *Current Issues in Criminal Justice*, 7 (2)Nov 1995: 123-132
- Nationalencyklopedin. (2019). *Kvantitativ metod*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvantitativ-metod>
- Norlén, A. (2013). *Stopp! Min kropp!*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Nordström-Lytz, R. (2017). Relationell pedagogik som närvaro. *Pedagogisk Forskning i Sverige* årg 22 nr 3-4 2017 issn 1401-6788
- Persson, A. (2016). *Frågor och svar – om frågekonstruktion i enkät och intervjuundersökningar*. Statistiska centralbyrån.
- Persson, S. (2019). "Pedagogiska relationer och det professionella subjektet" I Dahlbeck, P & Westlund, K. *Relationell pedagogik*. Lund: Studentlitteratur
- Piper, H. & Smith, H. (2003). 'Touch' in Educational and Child Care Settings: dilemmas and responses. *British Educational Research Journal*, 29 (6) December 2003.
- Rädda barnen. (2019). *Stopp! Min kropp! - Nytt skolmaterial*. Hämtad från: <https://www.raddabarnen.se/nyheter/2019/stopp-min-kropp-i-ny-skepnad/>
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: utbildningsdepartementet
- Skolverket. (2020). *Barns integritet i förskolan*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/barns-integritet-i-forskolan>

Skolverket. (1998). *Läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket

Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan*. Lpfö 98 (Reviderad 2016). Stockholm: Skolverket.
Hämtad från: <https://www.skolverket.se/getFile?file=2442>

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan 2018*. Hämtad från:
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Skolinspektionen. (2018). *Slutrapport. Förskolans kvalitet och målpåfyllelse - ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan*. Stockholm: Skolinspektionen

Skolinspektionen. (2019). *Förskolan*. Hämtad 2019-12-11 från
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Rad-och-vagledning/forskolan/>

Statens medicinsk-etiska råd. (u.å.). *Integritet*. Hämtad 2019-12-04 från
<http://www.smer.se/etik/integritet/>

Treskabinoll. (u.å.). *Treskabinoll*. Hämtad 2019-09-24 från <http://treskabinoll.nu/>

UNICEF Sverige. (2009). *Barnkonventionen - FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

10. Bilagor

Bilaga 1

Brev till rektor

*Göteborgs Universitet
Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande*

Förfrågan om genomförande och förmedlande av enkäter till förskollärare och barnskötare

Hej!

Våra namn är Mathilda Olsson, Angelica Persson och Emelie Petersson. Vi studerar termin 6 på förskolläraryrket på Göteborgs Universitet och vi ska nu skriva vårt examensarbete. Vi har valt att fördjupa oss i förskolans arbete med barns integritet där vårt huvudfokus är att undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar med att stärka barns integritet samt undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar för att lära barn hur de kan respektera varandras integritet. För att inhämta data har vi valt att genomföra en enkätundersökning som kommer bestå av 15 frågor med olika svarsalternativ, enkäten förväntas ta ungefär 5-10 minuter att genomföra och svaren kommer givetvis vara anonyma. Vår enkätundersökning kommer att skickas till 2 kommunala förskolor i varje stadsdel i Göteborgs kommun som är slumpmässigt utvalda.

Vi tycker att det är av stor vikt att få svar från olika yrkeskategorier som är verksamma inom förskola. Vi är därför mycket tacksamma om Du som rektor har möjlighet att tillfråga en barnskötare och en förskollärare i Din verksamhet att delta i studien. Vi önskar att få svar på enkätundersökningen senast 27/11-2019. Vid frågor eller funderingar kring enkäten får Du gärna höra av Dig till oss på mejl:

gusolsmads@student.gu.se
guspetemam@student.gu.se
gusperancm@student.gu.se

Med vänliga hälsningar,
Mathilda Olsson, Angelica Persson & Emelie Petersson

Bilaga 2

Informationsbrev till respondenter

Göteborgs Universitet
Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Enkätundersökning om barns integritet i förskolan.

Hej!

Våra namn är Mathilda Olsson, Angelica Persson och Emelie Petersson. Vi studerar termin 6 på förskolläraryrket på Göteborgs Universitet och vi ska nu skriva vårt examensarbete. Vi har valt att fördjupa oss i förskolans arbete med barns integritet. Syftet med vår studie är att undersöka förskolepersonalens arbete med att stärka barns integritet samt hur förskolepersonal arbetar för att lära barn hur de kan respektera varandras integritet.

I den reviderade läroplanen för förskolan från 2018 beskrivs vikten av att respektera och göra barnen medvetna om rätten till kroppslig och personlig integritet. Vidare beskrivs arbetslagets ansvar kring att hålla sig informerade kring barns personliga omständigheter med respekt för barnens integritet.

Vår enkätundersökning kommer att skickas till 2 kommunala förskolor i varje stadsdel i Göteborgs kommun som är slumpmässigt utvalda. Enkäten består av 15 frågor med olika svarsalternativ och tar ungefär 5-10 minuter att genomföra. Vi utgår från de forskningsetiska principerna som innebär att Din medverkan är frivillig samt att Du när som helst kan välja att avbryta Din medverkan utan motivering. Dina svar kommer att vara anonyma och enbart användas i statistiska sammanställningar i vårt examensarbete. Du som deltagare har möjlighet att ta del av resultatet när studien är godkänd och publicerad.

Vi är oerhört tacksamma om Du vill svara på vår enkät, då Dina svar är mycket betydelsefulla för genomförandet av vårt examensarbete och för vårt framtida arbete i förskolan. Vi vill ha ditt svar senast 27/11-2019. Länk till enkät: <https://surveys.enalyzer.com?pid=qec5pasg>
Vid frågor eller funderingar kring enkäten får Du gärna höra av Dig till oss på mejl:

gusolsmads@student.gu.se
guspetemam@student.gu.se
gusperancm@student.gu.se

Handledare: Panagiota Nasiopoulou
panagiota.nasiopoulou@gu.se

Kursledare: Lena Sotevik
lena.sotevik@gu.se

Med vänliga hälsningar,
Mathilda Olsson, Angelica Persson & Emelie Petersson

Bilaga 3

Påminnelse om enkätundersökning

Hej!

Vi vill bara påminna om vår enkätundersökning om barns integritet i förskolan. Enkäten ligger till grund för vårt pågående examensarbete och vi vore mycket tacksamma om en förskollärare och en barnskötare tog sig tid att besvara enkäten som endast tar några minuter att genomföra.

OBS: Sista dagen att genomföra enkäten är imorgon, onsdag (27:e November).

*Göteborgs Universitet
Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande*

Förfrågan om genomförande och förmedlande av enkäter till förskollärare och barnskötare

Hej!

Våra namn är Mathilda Olsson, Angelica Persson och Emelie Petersson. Vi studerar termin 6 på förskolläraryrket på Göteborgs Universitet och vi ska nu skriva vårt examensarbete. Vi har valt att fördjupa oss i förskolans arbete med barns integritet där vårt huvudfokus är att undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar med att stärka barns integritet samt undersöka hur förskollärare och barnskötare arbetar för att lära barn hur de kan respektera varandras integritet. För att inhämta data har vi valt att genomföra en enkätundersökning som kommer bestå av 15 frågor med olika svarsalternativ, enkäten förväntas ta ungefär 5-10 minuter att genomföra och svaren kommer givetvis vara anonyma. Vår enkätundersökning kommer att skickas till 2 kommunala förskolor i varje stadsdel i Göteborgs kommun som är slumpmässigt utvalda.

Vi tycker att det är av stor vikt att få svar från olika yrkeskategorier som är verksamma inom förskola. Vi är därför mycket tacksamma om Du som rektor har möjlighet att tillfråga en barnskötare och en förskollärare i Din verksamhet att delta i studien. Vi önskar att få svar på enkätundersökningen senast 27/11-2019. Vid frågor eller funderingar kring enkäten får Du gärna höra av Dig till oss på mejl:

gusolsmads@student.gu.se
guspetemam@student.gu.se
gusperancm@student.gu.se